

17.03.25

9-Б клас

Історія України

вч. Рзаєва Н.О.

Тема: Відродження громадського руху в 70-90 роках XIX ст.

Мета: охарактеризувати суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні, що входила до складу Російської імперії, в 70–90-х роках XIX ст.; удосконалювати навички роботи учнів з історичними джерелами; розвивати вміння аналізувати та систематизувати матеріал, робити висновки, порівняння, вчити висловлювати свою думку й оцінювати ті чи інші історичні явища та події; на прикладах діяльності учасників громадського руху. виховувати в учнів патріотичні почуття.

Актуалізація опорних знань

Експрес опитування

Мотивація навчальної діяльності

Проблемне запитання

Чому протягом 1877 р. не надруковано жодної української книжки?

Вивчення нового матеріалу

Робота з поняттям (запишіть в зошит)

Словник

Громадський рух – суспільно-політичний рух 60-90 рр. XIX ст., в основі якого була діяльність напівлегальних непартійних об'єднань. Мета: підвищення культурно-освітнього рівня українського народу.

Громади – напівлегальні непартійні об'єднання молоді української інтелігенції, перша така громада виникла в Петербурзі 1859 року.

"Хлопомани" – (від слова "хлоп" – проста людина) таємний гурток частини польських студентів Київського університету на чолі з В. Антоновичем, який виник 1859 року.

Шовінізм – крайня форма націоналізму, яка полягає у войовничій проповіді винятковості, «обраності» своєї нації щодо інших, протиставленні її інтересів інтересам інших народів.

Недільні школи — безкоштовні школи для дорослих, які працювали в неділю й святкові дні, що надавали початкову освіту.

Етапи суспільно-політичних рухів:

1. **фольклорно-етнографічний** – 50-60 рр. XIX ст. (підтвердження самобутності власного народу та вивчення історичних документів, етнографічних експонатів, фольклорних пам'яток);
2. **культурницький** – 60-90 рр. XIX ст. (відродження мови народу, боротьба за розширення сфери її вжитку, особливо у літературі та освіті);
3. **політичний** – 90-ті рр. XIX ст. (характеризується організаційним згуртуванням національних сил, появою та зміцненням політичних організацій, усвідомленням національних інтересів, боротьбою за національне визволення).

I етап - 50-60 рр. XIX ст.

1859 р. – перша громада, Петербург

Склад: М. Костомаров, П. Куліш, Т. Шевченко, В. Білозерський.

Діяльність:

- Видання першого українського журналу «Основа» – 1861 р.
- Друк творів українських письменників та вчених.
- Виступи за відродження української мови.
- Розвиток освіти.

1861 р. – Українська громада у Києві. Такі ж громади у Чернігові, Харкові, Полтаві

Склад: близько 200 чоловік. Очолював В. Антонович.

Діяльність: доводили, що український народ є окремою нацією.

- Дружнє ставлення до усіх слов'янських народів.
- Необхідно підвищувати свідомість українського народу.
- Організовували недільні школи для дорослих, здійснювали навчання українською мовою, створювали підручники.
- Друкували книжки, відкривали школи, бібліотеки, виступали з лекціями, видавали газети, журнали.

Діяльність “хлопоманів”

Мета:

- ліквідація царизму та кріпацтва;
- установлення демократичної республіки на основі рівноправного співжиття українців, росіян, поляків.

Діяльність:

- дотримання народних звичаїв, спілкування українською мовою, носіння народного одягу;
- збирання українського фольклору;
- просвітницька робота в селі, підняття національної самосвідомості селян;
- припинення “ходіння в народ”;
- заперечення польської теорії, що Правобережжя — це частина Польщі, а не України, а український народ — це відгалуження польського народу, а не самостійна нація.

Постать в історії

Володимир Антонович

- Український історик, археолог, етнограф.
- Закінчив Київський університет, згодом професор університету, голова історичного товариства Нестора-літописця.
- Стояв на чолі руху «хлопоманів».
- Опублікував статтю «Моя сповідь», в якій закликав поляків бути чесними.
- Очолив Українську громаду в Києві.
- Автором праць з історії України.
- Майже півстоліття стояв на чолі громадсько-політичного життя в Україні.

Відродження громадівського руху

Початок 70-х років — «Стара громада» в Києві. Також відроджуються громади в Чернігові, Полтаві та інших містах

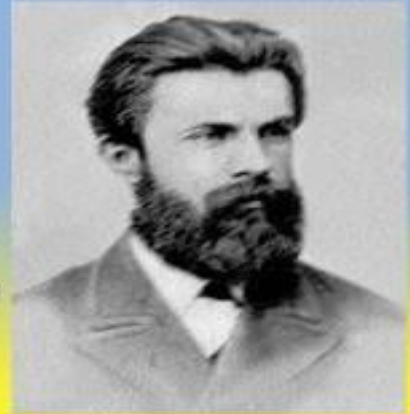
Продовжили культурно-просвітницьку діяльність

Вимагали перетворення Росії на федерацію і надання широкої автономії Україні

Постать в історії

Михайло Драгоманов

- Український публіцист, історик, фольклорист, політичний діяч.
- Написав понад 2 тис. творів.
- Закінчив Київський університет, був доцентом, входив до Київської громади.
- У результаті репресій звільнений з університету, емігрував за кордон.
- Заснував у Женеві вільну українську друкарню, видавав перший український політичний журнал «Громада».
- Разом з С. Подолинським і М. Павликом заснував «Женевський гурток».
- Проповідував перебудову Росії на принципах федерації, закликав вести боротьбу за автономію України.
- Працював професором у Софіївському університеті.

II етап: 1870-1890 рр. XIX ст.

Діяльність «Старої громади» у Києві

Засновник – В. Антонович

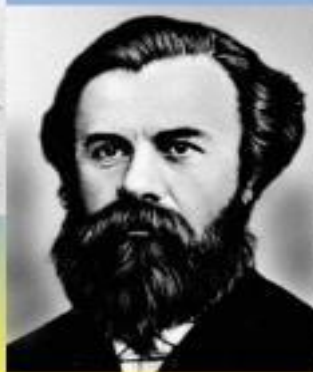
Діяльність:

- Збирання й публікація етнографічних матеріалів і праць з історії.
- Заснування Історичного товариства Нестора-літописця – 1873 р.
- Заснування південно-західного відділу Російського географічного товариства на чолі з Г. Галаганом – 1873 р.
Учасники: М. Зібер, М. Драгоманов, О. Русов.
- Видання газети «Київський телеграф» – 1873-1875 рр.
- 1876 р. – нелегальна діяльність.

Значення діяльності:

- Заклали підвалини української науки.
- Вплинули на розвиток українського руху в Західній Україні.
- Завершили об'єднання течій українського руху.
- Науково обґрунтували окремість українського народу.
- Підвели український рух до політичної стадії.
- Забезпечили наступність поколінь українського народу.

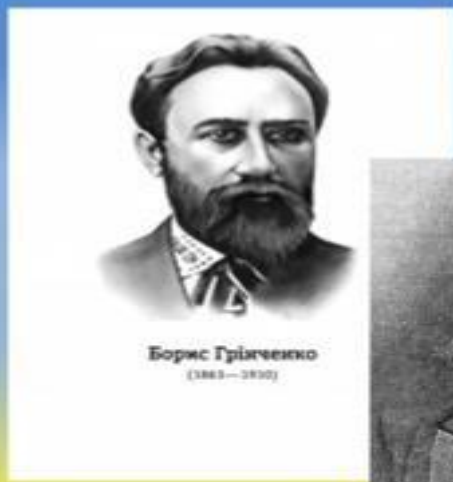

До «Старої громади» входили:
Володимир Антонович, Михайло Драгоманов,
Павло Чубинський, Олександр Русов та ін.

Робота з візуальними джерелами

III етап – 90-ті рр.

- **«Братство тарасівців»** — перша українська політична організація, що виникла 1892 року у Харкові і стояла на засадах самостійності України.
- **Лідер:** І. Липа.
- **Мета:** згуртувати національні сили на боротьбу за самостійну Україну, за єдність, соборність України.
- **Засновники:** І. Липа, Б.Грінченко, М.Байздренко, М. Базькевич, М. Міхновський, В. Боровик.
- У 1892 р. вони здійснили подорож до Канева і на могилі Т. Шевченка проголосили себе «Братством тарасівців» та поклялися поширювати безсмертні ідеї Великого Кобзаря.

Учасники: Борис Грінченко, Микола Міхновський, Іван Липа

Робота з візуальними джерелами

Історичне значення рухів

- 1. Активізувалися наукові дослідження;**
- 2. Своїми дослідженнями довели, що українці мають глибоке історичне коріння, свої етнічні особливості, й окреслили етнічні межі українців;**
- 3. Зростала національна самосвідомість;**
- 4. Українська культура завойовувала нові позиції;**
- 5. Активізувався студентський рух;**
- 6. Діяльність громад було спрямовано на пошуки ідеалу соціальної та національної справедливості.**

Узагальнення. Систематизація. Рефлексія.

Перегляньте відео:

<https://youtu.be/zMBz6KLw5LM?si=Ni3A5tQOsMoxXGHM>

Бесіда

- Порівняйте діяльність Київської громади і «Старої громади».
- Яку мету ставили перед собою ці організації? Чим вона відрізнялась?
- Чим була викликана поява Емського указу Олександра II?

- Яку мету він переслідував?
- Порівняйте указ 1876 року з циркуляром 1863 року і зробіть висновки.

Домашнє завдання:

- Прочитати § 24, опрацювати опорний конспект.
- Записати діяльність В. Антоновича, М. Драгоманова.
- Повторити тему Діяльність масонів і декабристів в Україні.

Завдання надсилайте на освітню платформу Human або на ел. адресу

nataliarzaeva5@gmail.com

Бажаю успіхів у навчанні!